

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VII. Sponsalia posteriora, uti etiam Matrimonium subsequens, tribuunt jus innocenti dissolvendi sponsalia priora; minimè ea solvunt ex parte utriusque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

castitatis) videtur peccare mortaliter, quia contra votum suum. Nam, ut notat Scholium prefixum num. 4. loquitur, quando intentione non consummandi (& per consequens, ingrediendi Religionem) contraxit. Deinde; non loquitur absolute, sed solum id asserit tamquam probabile (ut revera est) prout patet ex verbo: Videtur. Vel 3. possit dici, Secutum fuisse locutum de prima redditione ante bimestre; quia ante illud tempus, conjux non habet jus iustitiae ad copulam; adeoque non redditur tali casu debitum, sed gratuito conceditur usus corporis, quod est contra tale votum castitatis, ut patet; neque enim excusatur consummatio Matrimonii, nisi quia debita ex iustitia, cui debito non potuit alter per suum votum prejudicare, & ideo tunc cessat obligatio voti.

Ex his sequitur manifestè; idem planè dicendum esse de voto, quod sequitur sponsalia; cur enim hoc votum magis obligaret ad ingressum Religionis, quam aliud, quod sequitur Matrimonium ratum? Nulla vel apparens ratio assignari potest. Et ideo sic docet, etiam de hoc voto, Sanchez lib. 1. disp. 46. n. 13. cum Aliis, quos citat. Nec video, quid ulterius possit objici, solutione dignum; quare ad alia transeo, & quæro; an per sponsalia, aut Matrimonium cum tertio, solvantur priora sponsalia ex parte utriusque. Responsio erit

CONCLUSIO VII.

Sponsalia posteriora, uti etiam Matrimonium subsequens, tribuunt jus innocenti dissolvendi sponsalia priora; minimè ea solvunt ex parte utriusque.

PRIMA pars Conclus. ab omnibus admittitur; tum, quia supervenit notabilis mutatio; tum propter implicitam renuntiationem; tum, quia juxta commune dictum: *Frangenti fidem, fides frangatur eidem*. Equidem si potest Matrimonium solvi quoad thorum & cohabitationem propter adulterium, multo magis propter sponsalia, aut Matrimonium cum 3. poterunt solvi priora sponsalia ex parte ejus, cui fides servata non fuit; nam longè fortius est vinculum Matrimonii; quam sponsalium: si ergo propter non servatam fidem conjugii, potest conjux innocens alteri negare debitum conjugale, etiam propter non servatam fidem sponsalium, pars innocens poterit negare parti nocenti debitum sponsalium.

Et verò ex jure satis constat, Matrimonium, cum sit fortius vinculum, ut jamjam dixi, dissolvere sponsalia; sic quippe legimus cap. Si inter, 31. de Sponsal. Verum si inter ipsos

accessit tantummodo promissio de futuro, utroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam; & ego te in meum, sive verba similia; si alius mulierem illam per verba de presenti desponsaverit; etiam si inter ipsam & primum juramentum inter venerit (sicut diximus) de futuro, hujusmodi desponsationis intuitu secundum Matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei penitentia injungenda. Ubi Gloss. verb. Non poterit separari: Quia, inquit, fortius vinculum supervenit, & sic solvuntur sponsalia, non obstante juramento.

Idem decernitur cap. 1. de Sponsal. duorum; ibi: Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, penitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. Quæris, quid sit fides pactionis? Respondetur ex eodem jure: Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet, si permiserit eum rem secum habere, vel etiam pro consensu. Et una est fides desponsationis de futuro, & altera consensus de presenti, ut notat Gloss. ibid. verb. Pactionis.

Itaque non est dubitandum, quin ex prioribus sponsalibus nulla sit obligatio, contrahendi Matrimonium cum priori sponsa, quamdiu constat Matrimonium cum posteriori sponsa; sin autem hoc Matrimonium solum fuerit per mortem posterioris sponsæ, tunc quæstio est inter DD. an prior sponsa jus habeat repetendi sponsum, & ipse vi priorum sponsalium teneatur eam ducere.

Ad quam priusquam respondeo; præmitto, quod clarum est, scilicet per posteriora sponsalia, cum sint omnino irrita, ut ostendimus Seç. præced. Conclus. 14. nulatenus solvi obligationem priorum sponsalium; sed manere obligationem ad beneplacitum partis innocentis, prout est videre in simili de Matrimonio; ubi adulter obligatur ad debitum reddendum; & ad cohabitationem pro libito innocentis, quamvis innocens ex parte sua non obligetur.

Nunc ad quæstionem propositam. Sanchez libro primo, disput. 48. numero tertio, putat probabilius, per Matrimonium istud omnino extingui priora sponsalia; ac proinde soluto Matrimonio, nullam superesse obligationem illa perficiendi; tamen pars innocens eam perfectionem exigeret. Probatur, inquit ille, quia per illud Matrimonium extincta sunt, ut probant textus numero primo adducti (puta cap. Si inter, de Sponsal. cap. primum de Sponsa duorum, & similia jura) obligatio autem semel extincta, amplius non reviviscit, l. Quires, §. Arcam, ff. de Solut. & cap. Quæris, de Consecrat. dist. 4. Item; quia cum sint obligationes ejusdem rationis, extinguitur prior per fortiozem supervenientem, ut votum strictioris

subsequens solvere sponsalia. C. 31. de Sponsal.

Cap. 1. de Sponsa duorum;

184. An soluto Matrimonio prior sponsa habeat jus.

185. Negat Sanchez, & probat 1.

Probat 2.

T Re.

Religionis omnino extinguitur, Professione secuta in laxiori. Hæc Sanchez.

186.

Opusculum docent Pontius, Coninck, Aversa, Herincx & alii.

Sed minoris momenti, ut propterea recedere debeamus à Conclusionem nostram, quam docet Pontius libro duodecimo, capite decimo tertio, numero quarto, Coninck disputatione vigesima tertia; dubio quarto, Conclusionem tertia. Aversa quæst. 8. de Spons. sect. 13. §. Tertio, Herincx part. 4. tract. 5. disputatione prima de Spons. numero 42. & Alii plures, qui omnes existimant, solum per mortem Matrimonio, priorem obligationem sponsalium reviviscere; adeoque per illud Matrimonium non fuisse omnino illa sponsalia extincta, sed solum suspensa seu sopita, eodem planè modo, quo votum castitatis perfectæ non extinguitur omnino, sed suspenditur quoad aliquem effectum, per Matrimonium subsequens, ita ut, eo per mortem conjugis soluto, votum istud plenariè reviviscat.

187.

Probatio.

Ratio ergo Conclusionis est; quia neque ex jure naturæ, neque ex jure positivo, per Matrimonium subsequens cum tertia persona, absolute & simpliciter ac in perpetuum aufertur jus sponsalium, jam antea acquisitum priori sponso aut sponsæ. Non ex natura rei; quia etsi obligatio Matrimonii fortior sit; & ideo pro tempore, quo adest, impediatur obligationem sponsalium; equidem quia non est perpetua, natura rei potius dicitur, eâ absente, rursum sponsalia exercere priorem suam vim, quam in præsentia fortioris obligationis non poterant ita exercere. Exemplum supra positum est in voto castitatis, quod ex natura rei non extinguitur per Matrimonium subsequens, sed tantum impeditur seu suspenditur.

188.

Resp. ad 2. probationem Sanchez ex Pontio.

Nec satisfaciunt disparitas, quam assignat Sanchez supra; scilicet in hoc casu de voto esse obligationes diversæ rationis, una enim sit Deo, altera vero hominibus in casu autem proposito esse ejusdem rationis factæ hominibus; quia, inquit Pontius supra, quod sint ejusdem rationis vel diversæ, parum refert, si una sit impedimentum impletioni alterius; quia adhibetur impedimentum comparatione ejusdem personæ, cum qua contracta est prior obligatio. Quare cum sit Matrimonium cum alia persona, distincta ab ea, cum qua contracta sunt sponsalia, impedimentum opponitur primæ obligationi, non extinguitur. Optimum exemplum erit: si tibi prius vendidi equum, & postea vendo alteri, & trado, venditioque secunda ex aliquo casu ita dissolvatur, ut meum equum accipiam, teneor tibi eundem tradere, neque prioris venditionis obligatio dissoluta est. Ita Pontius. Ad quod exemplum, quod bene notandum est, nullus Adversariorum, quod sciam, respondet.

Porro ad exemplum Sanchez de eo, qui cum voto strictioris Religionis, proficitur Religionem laxiorem; Respondet Pontius, diversissimam esse rationem; quia extat de eo dispositio juris Ecclesiastici, cap. Qui post votum, 5. de Regular. in 6. ubi leguntur sequentia verba: Qui post votum, a se de certa Religione intranda emissum, Religionem aliam, etiam laxiorem ingrediatur & proficitur, in ipsa, potest (voto non obstante, cuius tamquam simplici, per se-cundum solemne noscitur derogatum) manere licite in eadem. Pro voto tamen non completo erit eidem poenitentia imponenda. Ita Bonif. VIII.

Quæ utique decisio nequit applicari præfenti casui; maxime cum agatur de præjudicio tertii, sive de extinguendo jure jam acquisito. Neque ulla similis decisio reperitur expressè facta de Matrimonio contracto post sponsalia, ut statim latius dicitur.

Interim pro explicatione illius textus, notandum; duplici modo posse quempiam votum ingrediatur certæ Religionis; primo, ut experiatur, an illa Religio ei conveniat; 2. ut etiam velit se obligare ad perseverantiam in ea Religione. Et siquidem primo modo vovent, videtur, quod propriâ auctoritate possit illud votum commutare in Professionem solemnem laxioris Religionis, tamquam in opus evidenter melius; constat quippe majus bonum esse, velle perseverare in Religione laxiori, & ad id obligari, quam solum velle obligari ad probationem Religionis strictioris. Et in hoc eventu (inquit Pontius supra num. 7.) solum posset imponi poenitentia voventi, vel pro mora implendi prius votum, si statim non est facta commutatio; vel quia præsumeretur levitas animi in vovente, & remissio aliqua & tepiditas spiritus, quæ retraheretur ab ingressu strictioris Religionis. Nihilominus verum esset, commutationem fieri potuisse ex natura rei, & sic professum, licite posse permanere in laxiori Religione.

Sin verò secundo modo factum fuerit votum strictioris Religionis, cum materia hujus voti, scilicet ingressus, & perseverantia in strictiore Religione, sit perfectior, quam perseverantia in laxiori Religione, non videtur auctoritate privata potuisse fieri illa commutatio; sed solâ dispositione illius juris factum esse, ut, qui emittit Professionem in laxiori Religione, possit in ea permanere.

Hoc autem factum est, inquit Pontius supra numero octavo, commutatione & dispensatione aliqua prioris voti, quasi implicita in ea juris dispositione. Hoc autem optime potuit statuere Pontifex; tum propter bonum ipsius Religiosi, qui difficultate præmebatur circa impletionem prioris voti strictioris Religionis; tum etiam propter bonum

num ipsius Religionis, in qua emisit Professionem, ad quam fortassis non admitteretur, si Religio illa agnosceret, illum obligari ad transitum in aliam Religionem ex vi prioris voti; & communiter multæ Religiones habent privilegium ad commutandum tale votum, & dispensandum simul, ut in tali Religione possit quis profiteri, etiam si de ingressu alterius fecerit votum.

Conceditur ergo juris dispositione, ut qui in laxiori emisit Professionem, non teneatur transire ad strictiorem, etiam si illius fecerit votum. Quia tamen votum strictioris prius obligabat, & ille non implevit, imponitur penitentia in dicto capite pro voto non impleto. Et idem Glossæ communiter in dict. cap. docent, illum hominem peccasse, sed non satis explicant, an fuerit locus Pontifex in priori, vel in posteriori casu, de quibus nos locuti sumus. In utroque autem, licet diversâ ratione, verum sensum habere potest doctrina Pontificis, ut explicatum est. Huculque Pontius.

192. Sed meo iudicio (salvo meliori) non videtur ibi Pontifex edere novam Constitutionem circa hanc materiam; sed supponere vel ex natura rei, vel ex alia dispositione, omne votum solemne derogare simpliciter, ibi: *Voti non obstante priori, cui tamquam simpliciter secundum solemne noscitur derogatum*, allegans id pro ratione suæ decisionis. Et verò per quid noscitur derogatum? An ex natura rei? Sanè optimè consistere potest votum solemne laxioris Religionis, & votum simplex strictioris Religionis, ut patet in eo, qui post votum illud solemne, emit tit hoc votum simplex, qui indubiè obligatur, nisi aliquid aliud obster. Ergo ex natura rei per tale votum solemne non derogatur prædicto voto simpliciter; posset quippe homo ille votum simplex strictioris Religionis implere, nisi aliundè peculiari dispositione Pontificis impediretur, peculiari, inquam, privilegio, concessio Religionis illi laxiori, ne eam professus, possit ad strictiorem transire.

193. Undè non est simile in his votis, & in contractu civili, v. g. in contractu venditionis. Secunda enim venditio, subsecutâ traditione, valida est, & derogat priori venditioni, quæ facta fuit sine traditione; quia factâ secundâ venditione, & subsecutâ traditione rei venditæ, non est in potestate venditoris adimplere primam venditionem. At verò post solemne votum factum in laxiori Religione, potest vovens transire ad strictiorem, nisi impediatur peculiari jure. Ergo post votum illud solemne, adhuc est in potestate vovens adimplere primum votum. Ergo ex natura rei votum illud solemne non derogat primo voto sim-

plici, sed optimè se mutuo compatiuntur.

Quo ergo jure derogat, si nec jure naturæ, nec jure positivo, supra allegato? Respondeo; jure consuetudinario, quod jam tempore Bonifacii erat receptum & approbatum; & idem Bonifacius non loquitur de illa derogatione, tamquam de re aliqua nova, à se instituta, vel ex tunc instituenda; sed tamquam de aliqua re antiqua: *Noscitur*, inquit, *derogatum*; Ecclesiâ jam pridem dispensante, propter bonum Religionis, vel ipsius Religiosi, ut quietius & libentius Domino ferviat; quamvis enim hic peccet profitendo, tamen eo ipso ostendit majorem quemdam affectum ad talem Religionem, & moraliter credi potest, ibi majus obsequium præstiturum Deo. Aliundè autem videretur fieri fraus & injuria Religionis, si ille, qui profiteretur, deberet habere animum postea transeundi ad arctiorem Religionem. Meritò ergò ob has causas, Ecclesiâ jam pridem ante illam Constitutionem Bonifacii VIII. censei potest dispensasse, quamvis tempore Bonifacii VIII. dispensatio nondum foret scripto evulgata. Sic docet Suarius Tomo tertio de Religion. libro sexto, capite decimo quarto, num. 18.

195. Qui etiam eodem capite reprobat illam distinctionem inter votum ingrediendi Religionem, & perseverandi in Religione, quasi unum possit commutari propriâ auctoritate, & non alterum: nam (inquit numero decimo quinto) etiam qui vovet ingredi ad hoc, (scilicet ad profiteri) obligatur; ergo quando ingreditur laxiorem Religionem, peccat, quia commutat aliquid majus in minus sine dispensatione: ergo perseverando in illo statu cum animo non implendi prius votum, etiam peccat; ergo etiam profitendo peccat, quia obligatio semper durat.

Neque excusat solemnitas voti, aut perpetuitas Religionis; quia etiam votum simplex ingrediendi Religionem est perpetuum, & quamvis non obliget absolute ad profitendum, obligat tamen ad ingrediendum animo profitendi, & ad Professionem emittendam, si nullum rationabile impedimentum occurrat. Hoc ergo satis est, ut non possit aliquis suâ auctoritate absque culpa profiteri in laxiori Religione, desistendo simpliciter ab eo, quod promiserat, quodque simpliciter ad majus bonum tendebat.

Undè colligo, non esse licitam commutationem voti ingrediendi Religionem arctiorem, in votum ingrediendi & perseverandi in laxiori, etiam si Antoninus & Alii indicent, propriâ etiam auctoritate posse hoc fieri.

Hoc ergo existimo falsum; non solum, quia eod.

T 2

194. Quo jure votum solemne derogat simpliciter.

Suarez.

195. Reprobatur distinctio inter votum ingrediendi Religionem, & perseverandi in Religione, ex Suariorum.

196. Non licet propriâ auctoritate commutare votum ingrediendi Religionem arctiorem, in votum perseverandi in laxiori, quia eod.

quia commutatio, præsertim ad eam gravis, non potest propria auctoritate fieri; sed etiam, quia non censeo, illam commutationem esse æqualem, maximè hodie, quando inter illa duo vota ingrediendi, vel profitendi Religionem, vel nulla est differentia, vel tam parva, ut nulla sit comparabilis cum inæqualitate Religionum. Item, quia prædictum caput loquitur generatim de voto ingrediendi Religionem, & nihilominus definit peccare, qui profitetur in laxiori, habens tale votum; ergo multò magis peccabit, qui suâ voluntate commutat illud in votum profitendi. Hactenus Suarez.

Et num. 19. ad idem propositum sic ait: Aliqui etiam limitant dictum cap. penult. quando prius votum simplex fuit ingrediendi Religionem: nam si fuit etiam perseverandi & profitendi, putant non extinguì per subsequentem professionem in laxiori; quod significat ibi Gloss. verb. *Intrandi*.

197. Rejicitur limitatio aliquorum de voto ingrediendi & perseverandi, ex eod.

Hæc tamen limitatio admittenda non est. Primò: quia non habet fundamentum in textu; nam licet verum sit, in principio loqui de voto ingrediendi; ratio tamen illa: Cui, tamquam simplici, per secundum noscitur derogatum, generalis est, & complectitur omnè votum simplex Religionis, sive sit ingrediendi, sive etiam perseverandi.

Secundò; non habet fundamentum in Glossa; nam illa non loquitur de voto ingrediendi, ut distinguitur à voto perseverandi, sed ut distinguitur ab ipsomet ingressu consummato, qui est per Professionem, & sic rectè dicit, textum non loqui de voto, quod fit in ingressu Religionis, id est, in Professione ipsa.

Tertiò: non habet rationis fundamentum; quia, ut paulò antè dicebam, in præfenti nulla est differentia inter votum simplex intrandi, & perseverandi in Religione, quia utrumque de se obligat, ad non suscipiendam laxiorem Religionem sine dispensatione, & utrumque est æquè simplex, & in utroque procedunt omnes rationes, propter quas expedit, ut extinguatur obligatio ejus. Et hoc significavit textus ille, comprehendendo sub voto intrandi, omnè votum simplex Religionis, quod antecedere potest solemne, quod Glossa apertius declaravit dicens: *Aliud est, Religionem profiteri, aliud votum de intrando vel profitendo*. Ubi hæc duo, quæ sub disjunctione ponit, pro eodem reputat. Hucusque prædictus Auctor, ut verum fatear, satis probabiliter.

In quo Sanchez dicitur, non est nisi in Pontio.

Et quamvis in aliquo puncto à Pontio dissentiat, tamen in eo convenit, quod votum istud solemne in laxiori Religione, non extinguat totaliter votum simplex Religionis strictioris ex natura rei, sed tantum ex dispositione juris positivi, quod sufficit ad propo-

litum nostrum; nam talis dispositio non invenitur circa Matrimonium, & sponsalia præcedentia.

Atque ut votum solemne extingueret simplex ex natura rei, adhuc disparitas sufficiens est, quòd per Professionem solemnem in Religione laxiori; homo tradat seipsum Deo, sicut promiserat, licet modo imperfectiori; per Matrimonium autem subsequens cum tertia, nullatenus tradit se sponsus priori sponsæ, cui tamen illam traditionem promiserat.

Deindè; vel Professio in Religione laxiori valet, vel non valet; si non valet, nequidem suspendit obligationem prioris voti, neque est ad propositum; quia Matrimonium, ut supponitur, valet. Sin autem valet, vel statim tenetur professus votum strictioris Religionis implere, & ita nequidem suspendit obligationem; vel si non statim tenetur implere, frustra expectat, donec obligatio reviviscat; quia communiter non solvitur prior Professio, nisi per mortem Religiosi, post quam nulla restat obligatio, ut patet; in præfenti autem casu sæpè solvitur Matrimonium per mortem naturalem conjugis, & idè non est frustranea illa obligatio priorum sponsalium manens, etiam tempore Matrimonii, sed sopita sive suspensa.

Quòd si ponas casum, ut solveretur vinculum Professionis, sive ut destrueretur Religio, in qua emissa fuit Professio, aliis rebus & conditionibus immutatis, tunc (inquit Averfa supra §. *Ex confirmari*) resurgeret obligatio voti de ingredienda priori Religione. Et sic etiam in casu nostro intelligi debet obligatio, rebus de reliquo immutatis: quia alioqui ex novis causis, prudenter æstimandis, potest esse, ut prior etiam sponsalitia promissio desinat obligare. Hæc ille.

Ex quibus omnibus liquido constat, quid respondendum sit ad secundum Argumentum Sanchez; respondendum, inquam, est: fortiori obligationem supervenientem sive ejusdem, sive diversæ rationis, non semper extinguere priorem obligationem; sed tunc solum, quando sunt obligationes impossibiles, aut quando jus positivum expresse id disposuerit; in casu proposito non sunt obligationes impossibiles, nisi pro tempore, quò durat Matrimonium; neque invenitur jus positivum, id expresse disponens; ergo &c.

Probatur minor pro 2. parte; quia jura, quæ Sanchez allegat in prima sua probatione, tantum asserunt, Matrimonium subsequens cum tertia fuisse validum, ad eoque cum ea debere manere, non obstantibus prioribus sponsalibus. An autem reviviscat obligatio sponsalium soluto Matrimonio, an verò perpetuò fuerit extincta, jura illa non lo-

198. Quamvis...
199. Quamvis...
200. Quamvis...

201. Quamvis...
202. Quamvis...

203. Quamvis...
204. Quamvis...

205. Quamvis...
206. Quamvis...

207. Quamvis...
208. Quamvis...

quantur; & ideo judicandum secundum rectam rationem, seclusis illis juribus.

Quod addit Sanchez; obligationem semel extinctam amplius non reviviscere, verum est, quando pro perpetuo extincta fuit, ut expressè significat lex: *Qui res, à Sanchio allegata, quæ sic ait: Arcam promissi alienam, in ea dominus insulam edificavit. An stipulatio extincta sit, quaestum est. Respondi: Si alienum dominum promisi, & is à domino manumissus est, liberor. Nec admissum est, quod Celsus ait, si idem rursus lege aliqua servus effectus sit, peti eum posse; in perpetuum enim sublata obligatio, restitui non potest.* Porro quod in perpetuum auferatur obligatio sponsalium per subsequens Matrimonium, nullo omnino verbulo significatur in præfatis juribus.

Aliud ergo fundamentum quaerendum fuit sententiæ Sanchii. Quæsitur istud Dicastillo, & putat se invenisse. Audiamus præfatum Auctorem qui sequitur sententiam Sanchez. Sic scribit disp. 1. n. 549. Non sufficit, quod obligatio, prius absolute facta, possit respicere tempus dissolutionis, seu cessationis Matrimonii impositi, ut ideo dicamus, sponsalia quasi permanere tempore constantis Matrimonii, ut possint eo extincto seu cessante permanere. Nam in Ecclesia nec bene audiunt, nec tolerari solent sponsalia, quæ fiunt constante priori Matrimonio, propter multa inconvenientia, quæ resultant ex eo, quod talia sponsalia Matrimonio subsistente existant. Perinde autem est, illa facta fuisse ante Matrimonium, & perseverare cum ipso Matrimonio, atque de novo fieri subsistente Matrimonio; quantumvis fiant respectu temporis, in quo Matrimonium tunc existens cessat.

Ex hoc autem principio apparet probabilitas secundæ sententiæ; quod scilicet vinculum Matrimonii sit impossibile cum sponsalibus, non solum respectu ejusdem temporis (quod per se manifestum est) sed etiam respectu temporis sequentis; id enim obstat bono Matrimonii, & amori fidelitati, quæ servandæ inter conjuges, & ansam præbet seu tentationem desiderandi aut machinandi mortem conjugis, eo ipso quod videt, & sæpè meminit, perseverare sponsalia prius facta, suspensa ad tempus cessationis præsentis Matrimonii.

Itaque ex parte utriusque, qui sponsalia contraxit, est sufficiens causa, ut per Matrimonium subsequens priora sponsalia absolute dirimantur. Ex parte quidem personæ relictae, quia non tenetur jam expectare usque ad incertam dissolutionem Matrimonii, & altera pars eo ipso ex parte sua recedit ab sponsalibus, aliæque mutationes concurrunt, sub quibus non obligat promissio. Ex parte verò ipsius incensis Matrimonium non perseverare debent sponsalia, nec sopita manere;

quia bono Matrimonii præsentis & existentis, paciæque & amori conjugum expedit, ut conjux ille non habeat causam, aut occasionem amandi aliam personam amore ordinato ad Matrimonium; nec tentationem machinandi mortem conjugis, habito respectu ad præcedentia sponsalia, si adhuc pendeant in futurum eventum.

Accedit; quod etiam persona illa relicta, tentationem & occasionem potest habere desiderandi & machinandi mortem ejus conjugis, quo mortuo reviviscat obligatio sponsalitia, & nuptias, quas prius voluit, possit inire, & ad illas ineundas cogere personam, sibi jam devinctam per priora sponsalia.

Propter hæc & similia inconvenientia vitanda, æquum fuit, maximeque rationi consonum, ut jus textibus, supra citatis pro secunda sententiâ, decerneret, per Matrimonium subsequens sponsalia dissolvi, ad eum modum, quo etiam jure prohibentur expectativæ beneficiorum, & enervatur valor præsentationis, aut collationis beneficiorum, nondum vacantium; ne scilicet detur occasio desiderandi, procurandi aut machinandi mortem præsentis possessoris.

Atque hoc existimo in nostro casu esse præcipuum fundamentum secundæ sententiæ, scilicet à jure positivo habere Matrimonium subsequens, ut sponsalia præcedentia cum alia persona dirimantur, ne tempore subsistentis conjugii maneat amor, & respectus sponsalitiis conjugis cum priori sponsa, undè oriatur occasio vel tentatio prædicta, non sine magno paciæ, conjugaliq; amoris detrimento, imò & zelotypiæ alterius conjugis, qui facile in suspensionem veniet levissimis aut ferè nullis indiciis, indèque pax turbabitur, & amor minuetur. Quæ omnia inconvenientia extinctione sponsalium præcedentium vitari possunt, timenda verò erunt, si sopita perseverent.

Atque hoc fundamentum non infringitur aut impugnatur à contrariâ sententiâ. Imò licet in aliquibus textibus citatis nulla sit mentio de extinctione priorum sponsalium; nihilominus ea repugnantia, quam diximus, & inconvenientia satis sunt, ut intelligatur jus noluisse, ut amplius obligatio impõsterum perseveraret. Hucusque Dicastillo.

Et num. 552. ex jam dictis assignat disparitatem inter obligationem sponsalitiâ, & votum ingrediendi Religionem respectu Matrimonii subsequentis; nam, inquit, obligatio sponsalitia, si perseveraret, haberet inconvenientia prædicta; ideo cap. *Si inter*, & reliqua citata pro secunda sententiâ, illam dissolutam absolute declararunt, sine ulla distinctione pro futuro tempore cessationis Matrimonii; obligatio autem voti ingrediendi Religionem, aut integrè servandi

204. Merito jus declaravit cessare tunc sponsalia.

205. Atque hoc putat Dicast. esse præcipuum fundamentum.

206. Assignatur disparitas inter sponsalia & votum ingrediendi Religionem, ex eod.

castitatem, non habet prædicta inconveni-
entia; immò magnam convenientiam, etiam
pro præfenti conjugio ad conciliandum amo-
rem inter conjuges; nam qui obligatus est
voto, cum ad Religionem non moveatur car-
nali affectu, sicut ad secundas nuptias, non
habebit occasionem & tentationem machi-
nandi mortem, aut illam desiderandi, & alter
conjug non habebit occasionem suspitionis,
quam diximus in alio casu; cum potius videat
conjugem suum adstrictum & obligatum,
ut si superstes fuerit, Religionem ingredi-
atur, aut castitatem servet. Idè per Ma-
trimonium subsequens nullo jure naturali,
aut positivo, extinguitur tale votum; sed so-
pigitur, & ejus obligatio suspensa perseverat
usque ad futurum eventum dissolutionis Ma-
trimonii. Hæc ille.

207.
Contra Di-
cast. argui-
tur I.

C. 31. de
Sponsal.
cap. 1. de
Sponsa
duorum.

208.
Secundo.

Sed (pace ipsius) cap. *Si inter*, & reliqua
à se, vel Aliis citata, tantum declarant, obli-
gationem sponsalitiæ esse dissolutam pro
tempore præfentis Matrimonii; cap. *Si inter*,
ibi: *Hujusmodi desponsationis intuitu, secun-
dum Matrimonium non poterit separari.* Et cap.
1. de Sponsa duorum, ibi: *Si aliam duxerit,
penitentiam debet agere de fide mentita: maneat
tamen cum illa, quam duxit.* Et eisdem verbis,
neque aliis utitur cap. fin. 27. q. 1. Sed nun-
quid aliquis nostræ sententiæ docet, quòd
propter obligationem sponsalitiæ præceden-
tem, secundum Matrimonium possit separari,
aut quòd non debeat manere cum illa,
quam duxit? Sin autem illa, quam duxit,
moriatur, ubi jura ista dicunt, quòd non de-
beat ducere primam sponsam? Nullus mor-
taliū poterit vel minimum verbum produ-
cere, quòd id vel remotissimè significet.

Quantum ad inconvenientia, quæ hic
Auctor adducit; dico, quòd non obstantibus
omnibus illis inconvenientiis, si quis promit-
teret, vivente conjug, alteri Matrimonium
post mortem conjugis, promissionem fore
validam, & post mortem talem cogendum
ad Matrimonium promissum; neque enim
ex natura rei, neque ex ullo jure positivo
ostendi potest invaliditas istius actus; quip-
pe ex eo quòd ex aliquo contractu nata sint
sequi aliqua inconvenientia, non sequitur
talem actum esse invalidum.

Nonne ex Matrimonio vel sponsalibus
cum personis inæqualibus, contra consensum
parentum &c. nata sunt sequi plurima incon-
venientia? Quis propterea dicit, illos actus
ex natura rei esse invalidos? Nisi fortè in-
tercederet necessariò peccatum in ipso actu
perficiendo; jam autem impræfentiarum nul-
lum est peccatum, quòd quis, soluto primo
Matrimonio, ducat illam, cui prius promi-
sit Matrimonium; imò dignum & justum vi-
detur, ne ex malitia sua commodum reportet,
& per mentitam fidem privet in perpetuum

primam sponsam jure jam acquisito. Unde
non est præsumendum; quòd jura voluerint
favere ejus infidelitati, liberando ipsam in
perpetuum ab onere, ex jultitia debito.

Quod attinet ad machinationem mortis,
hæc non est nata sequi, saltem ex parte con-
jugis; nam supponitur, quòd habeat animum
aversum à prima sponsa, & per consequens
quòd malit matrimonium cum secunda, cum-
que altera pars id sciat, non potest habere
suspicionem infidelitatis. Sicuti quando con-
trahitur Matrimonium cum voto Religio-
nis, quoniam contrahens habet animum aver-
sum à Religione, non datur antea machinandi
mortem ex parte conjugis, neque fundamen-
tum aliquid suspicandi infidelitatem; ergo
similiter in casu præfenti.

Si dixeris: in casu præfenti potest affectus
facile mutari. Respondeo: etiam in casu Re-
ligionis; sed quia illa mutatio per accidens
est, non obstat obligationi jam inductæ per
votum, vel priora sponsalia.

Neque etiam obstat machinatio persone
relictæ; quia & ipsa Religio potest machinari
mortem, & tamen non propterea desinit obli-
gare votum Religionis. Adde; quòd isti ma-
chinationi, quæ non est nata læpitis evenire,
meritò opponi possit bonum, quòd sequitur
ex nostra sententiæ; videlicet, quòd non tam
facile quis contrahet Matrimonium cum se-
cunda sponsa, probabile sciens, quòd man-
eat obligatus prioribus sponsalibus, hoc
Matrimonio soluto.

Itaque nec propter hoc fundamentum, à
Dicastillone excogitatum, recedendum ar-
bitror à Conclus. nostra, quæ à Multis tam
veteribus, quàm recentioribus propugnatur.
Putas autem, oppositum docuisse D. Bona-
venturam? Accipe ejus verba ex 3. dist. 39.
a. 3. q. 2. in fine, quem locum Sanchez citat
pro sua opinione. *Et si tu quæras de illo, qui
coactè juravit contrahere Matrimonium, utrum
teneatur. Dicendum, quòd tenetur, nisi ex causa
superveniente absolvatur. Si tamen contrahat
cum aliis, in contrahendo peccat mortaliter, nec
amplius obligatur, sed pro culpa perjurii est ei
penitentia imponenda; Et de hoc amplius habe-
tur in 4. tract. de Matrimonio. Hæc ille.*

Quæ commodè intelligi possunt de obli-
gatione, durante Matrimonio jam contracto.
Si quidem in 4. dist. 36. a. 2. q. 3. ubi tra-
ctat de modis, quibus sponsalia solvuntur,
Primus, inquit, est, *voto solemniter superveniente,*
*puta si alter sponforum intravit Religionem. Secun-
dus, superveniente Matrimonio, puta si con-
trahat cum alia per verba de præfenti post sponsa-
lia.* Et de his duobus modis, paucis interjectis,
dicit: *Primis duobus modis solvuntur sponsalia
ipso facto.* Sed votum solemniter non sic solvit
sponsalia ipso facto, quin obligatio sponsa-
lium rediret, si solveretur vinculum Profes-
sionis,

fionis, ut supra diximus ex Averia; ergo similiter Matrimonium superveniens secundum D. Bonaventuram non fide facto solvit sponsalia, quin soluto Matrimonio redeat prior obligatio.

Solum disparitas est; quod communiter Professio non solvitur, nisi per mortem Religiosi, & idem quasi frustranea videatur obligatio illa remanens; Matrimonium vero sæpius solvitur superstitie permanente eo, qui promisit sponsalia, & idem magis utilis videatur obligatio permanens in hoc casu. Quæ ratio est; quare potius de hac obligatione disputent DD. quam de illa, quamvis utriusque eadem sit difficultas.

Sed nunquid etiam ipso facto solvuntur sponsalia per fornicationem sponsi aut sponsæ supervenientem? Pro resolutione instituitur

CONCLUSIO VIII.

Fornicatio sponsæ (secus sponsi) præcedens, & fornicatio tam sponsi quam sponsæ subsequens, tribuunt parti innocenti jus refiliendi à sponsalibus; non dissolvunt ea ex parte utriusque.

Quantum ad fornicationem sponsæ subsequentem, quod tribuat jus dissolvendi sponsalia, expressis verbis decernitur in iure communi cap. 25. de Jurejurando, in principio: *Quem admodum si mulieri jurasset, quando contraxit cum illa, quod eam semper pro legitima uxore teneret, pro fornicatione, quam mulier antea commississet, non posset eam dimittere, sed pro fornicatione, quam postea perpetraret, eam dimittere posset, non obstante hujusmodi juramento; quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio, si videlicet in legem conjugii illa non peccaret: ita si quis juraverit, se ducturum aliquam in uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in uxorem; quia in illo juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit.*

Ratio à posteriori subjungitur: *Alioquin si post hujusmodi juramentum publica meretrice fieret, teneretur eam ducere in uxorem, quod est prorsus absurdum: nam si post contractum conjugium, vir, propter fornicationem, licitè potest uxorem à sua cohabitatione dimittere; longè fortius ante conjugium celebratum, propter eandem causam sponsus licitè potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, quia turpius ejicitur, quam non admittitur hospes: non obstante in alterutro casu vinculo juramenti, quod quidem propter subintelligendam conditionem est tale, ut*

is, qui juravit, ad utrumque sine transgressione se possit habere. Ita Innoc. 3. Genuensi Archiepiscopo.

Qui indubie idem dixisset de muliere, quæ jurasset se ducturam aliquem in virum; alioquin si post hujusmodi juramentum publicus fornicator fieret, teneretur eum ducere in virum, quod est prorsus absurdum; nam post contractum conjugium, non solum vir propter fornicationem licitè potest uxorem à sua cohabitatione dimittere, sed etiam uxor virum; ergo longè fortius ante conjugium celebratum, propter eandem causam non solum sponsus licitè potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, sed etiam sponsa licitè potest non admittere sponsum in suam cohabitationem; ergo etiam licitè potest non admittere ad contractum Matrimonii, cum ex eo contractu sequatur jus cohabitationis, ut suo loco videbimus.

Deinde, etiam sponsus fornicando non minus, quam sponsa, venit contra legem desponsationis, & reddit seipsum suspectum de fide servanda in ipso Matrimonio; ergo si propter has rationes quasi à priori, sponsus potest rejicere sponsam, etiam propter eandem sponsa poterit rejicere sponsum; ex parte quippe utriusque subintelligitur illa conditio in sponsalibus: *Si contra regulam desponsationis non venerit.* Perinde autem est, ut patet ex iure citato, si ve intervenerit juramentum, si ve non; quia & in ipso juramento, tamquam accessorio, subintelligitur illa conditio.

Et hæc quidem apud Omnes certa sunt, si intelligantur de fornicatione culpabili, de qua loquitur jus præallegatum. Sed quid si sponsa vi opprimatur, aut sponsus, si possibile est, omnino invitus fornicationem patiat? Respondent communiter DD. sponsum posse resistere, secus sponsam. Rationem disparitatis assignant; quia per illam fornicationem sponsa fit notabiliter vilior, secus sponsus, ut patet ex communi hominum iudicio & æstimatione, quæ in hac re maxime attendenda est; nam, ut in præcedentibus dictum fuit, sufficit ad dissolvenda sponsalia, quod superveniat aliquid, propter quod, si à principio extitisset, homines communiter nolissent sponsalia contrahere; tale autem videtur esse illa copula coacta sponsæ, secus sponsi; quia ducenti talem sponsam aliqua infamia oboritur non contemnenda; immo & quandoque fieri potest, ut exponatur periculo alienam prolem alendi pro sua; maxime cum non ita facile constare possit omnibus, sponsam per vim præcisam, & omnino involuntariè fuisse cognitam. Porro ex eo quod sponsus involuntariè fuerit passus fornicationem, scemina nullam ignominiam patitur, neque aliud damnum timere potest in futurum.

114. Idem dicitur de fornicatione sponsi comparatione sponsæ.

115. Quid si sponsa vi opprimatur, aut sponsus involuntariè fornicetur? Sponsus potest resistere, secus sponsa.

Con-

209. se fuerit...

210. Decernitur...

113. Fornicatio...

111. Explicat...